

Особливості відповідальності нотаріуса за неналежне виконання функцій державного реєстратора

З аналізу норм статей 6 та 10 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» та статті 1 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань» встановлено, що державними реєстраторами являються державні службовці, районних державних адміністрацій, посадові особи органів місцевого самоврядування, працівники акредитованих суб'єктів, нотаріуси, приватні та держані виконавці, на яких покладено обов'язок щодо державної реєстрації.

Варто зазначити, що приватні нотаріуси, приватні виконавці, працівники акредитованих суб'єктів, не являються державними службовцями, однак є носіями владних повноважень та реалізують функції держави лише в частині державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень; державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань. Таким чином, вони прирівнюються до державних службовців.

Скарги на рішення про відмову, дії або бездіяльність державного реєстратора, суб'єкта державної реєстрації прав розглядає Комісія з питань розгляду скарг у сфері державної реєстрації (далі – Комісія), яка створена при Головному територіальному управлінні юстиції.

За результатами розгляду скарг у сфері державної реєстрації може постати питання про притягнення державного реєстратора, суб'єкта державної реєстрації до відповідальності.

Питання відповідальності у сфері державної реєстрації прав та бізнесу регулюється статтею 38 Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» та статтею 35 Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань».

Державні реєстратори, суб'єкти державної реєстрації за порушення законодавства у сфері державної реєстрації прав несуть дисциплінарну, цивільно-правову, адміністративну або кримінальну відповідальність у порядку, встановленому законом.

Шкода, завдана державним реєстратором фізичній чи юридичній особі під час виконання своїх обов'язків, підлягає відшкодуванню на підставі рішення суду, що набрало законної сили, у порядку, встановленому законом.

У статті 166-11 КУпАП визначено підстави притягнення до адміністративної відповідальності державного реєстратора, а саме:

- 1) за порушення строків для проведення державної реєстрації юридичної особи, фізичної особи – підприємця або громадського формування;
- 2) за вимагання не передбачених законом документів для проведення державної реєстрації;
- 3) за порушення порядку пересилання реєстраційних справ юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців поштовими відправленнями;
- 4) за порушення порядку зберігання реєстраційних справ юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців.

Комісія складає протокол про адміністративне правопорушення та направляє його до суду. Якщо судом під час розгляду справи встановлено вчинення адміністративного правопорушення, то за результатами розгляду справи виноситься постанова про накладення адміністративного стягнення у вигляді штрафу.

Що стосується дисциплінарної відповідальності, приватного нотаріуса до неї притягнути неможливо, адже відсутня ознака трудових правовідносин, тож за державну реєстрацію нотаріус не понесе адміністративну відповідальність.

У разі виявлення порушень, в рамках розгляду скарг у сфері державної реєстрації, вчинених нотаріусом під час проведення державної реєстрації, Вища кваліфікаційна комісія нотаріату при Міністерстві юстиції України може здійснити подання щодо анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю.

Відповідно до частини першої статті 1172 Цивільного кодексу України юридична особа відшкодовує шкоду, завдану їхнім працівником під час виконання ним своїх трудових (службових) обов'язків. Якщо за звичайних державних реєстраторів відшкодування здійснюється державою, то згідно частини 2 статті 28 Закону України «Про нотаріат» держава не несе відповідальності за шкоду, заподіяну неправомірними діями приватного нотаріуса при здійсненні ним нотаріальної діяльності функцій державного реєстратора прав на нерухоме майно.

Зміст кримінальних правопорушень державних реєстраторів розкривають статті 358 («Підроблення документів, печаток, штампів та бланків, збут чи використання підроблених документів, печаток, штампів»), статті 364 («Зловживання владою або службовим становищем»), статті 365-2 («Зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги»), статті 367 («Службова недбалість») Кримінального кодексу України.

Якщо Комісія під час розгляду скарг вбачає у діях чи бездіяльності державних реєстраторів, суб'єктів державної реєстрації ознаки кримінального правопорушення, то у такому разі направляє відповідне подання у правоохоронні органи.

ЗАВІДУВАЧ ДРУГОЮ КИЇВСЬКОЮ
ДЕРЖАВНОЮ НОТАРІАЛЬНОЮ КОНТОРОЮ
ПОГОРІЛА Л.С.